

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาของเกือบทั่วทุกประเทศในโลกและยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ประเทศต่างๆ จำต้องตระหนักถึงอันตรายอันจะส่งผลต่อมนุษยชาติเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในหลายประเทศจึงมีมาตรการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายในประเทศของตนให้เหมาะสมภายใต้ขีดจำกัดของทรัพยากรในประเทศ เพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองอย่างได้ประโยชน์สูงสุด ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่นำการบริหารและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการจัดการออกสู่องค์กรในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นให้มีบทบาทและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม ให้มากที่สุด โดยบรรจุสิ่งเหล่านี้ไว้ในนโยบายของรัฐบาล ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งในฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 การเปิดโอกาสให้องค์กรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้น อาสาสมัครสิ่งแวดล้อม ผู้นำสิ่งแวดล้อมและประชาชนทั่วไปจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านสิ่งแวดล้อม อันจะเป็นประโยชน์ในการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน (สุวัจน์ สงวนวงศ์, 2537)

ปัญหาสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมในประเทศไทยได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยได้กระจายไปทั่วประเทศทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท สภาพปัญหาในเขตเมืองที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาน้ำเสีย อากาศเสีย เสียงดังเกินเกณฑ์มาตรฐาน ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาสารพิษ และปัญหาอุบัติเหตุ เป็นต้น ส่วนปัญหาในเขตชนบทที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าไม้ การเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน ป่าชายเลน ความตื้นเขินของแม่น้ำ ลาดลอง สัตว์ป่า และสัตว์น้ำถูกทำลาย ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและโบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ ซึ่งปัญหาต่างๆ ดังกล่าวมีสาเหตุที่สำคัญมาจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น การแก้ไขปัญหารวมทั้งการป้องกันไม่ให้อาณาเขตสิ่งแวดล้อมมีความเสื่อมโทรมเพิ่มมากขึ้นนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคน และหน่วยงานทุกระดับที่ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ในฐานะที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรในสังกัดเป็นจำนวนมาก และกระจายอยู่ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ

โดยเป็นบุคลากรในสำนักงานและครูผู้สอนประมาณสี่แสนคน และนักเรียนประมาณเจ็ดล้านคน ซึ่งถ้าหากกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนักและมีจิตสำนึกในการแก้ไข ฟื้นฟู ป้องกัน รวมทั้งอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมแล้ว ก็จะทำให้การรักษาสภาพแวดล้อมของประเทศเข้าสู่สภาวะสมดุลได้อย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

การจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับประถมศึกษา กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยสอดคล้องเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไว้ในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ แต่เนื้อหาส่วนใหญ่บูรณาการอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตทุกระดับชั้น ลักษณะของเนื้อหาเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและกว้างออกไปตามระดับอายุ และจัดเนื้อหาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นต่างๆ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า การจัดเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) นั้นยังกว้างและเป็นกลางอยู่มาก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการกำหนดแผนแม่บทโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษา (พ.ศ. 2535-2539) เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) โดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น

นโยบายการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาดังกล่าวตรงกับแนวคิดของ บุญมี เจริญอด (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า เมื่อหลักสูตรระดับชาติเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะครอบคลุมหรือกว้าง และมีลักษณะยืดหยุ่นเพื่อที่จะให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น เช่น เขตการศึกษา จะต้องมีการปรับหรือขยายเพิ่มเติมให้ชัดเจนเฉพาะเจาะจงลงไปว่าในแต่ละท้องถิ่นจะเน้นอะไร ที่ต้องการเรียนเป็นพิเศษ เพราะในแต่ละท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกันความเป็นอยู่กันอยู่แล้ว อย่างเช่นวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ หลักสูตรในปัจจุบันเน้นให้นักเรียนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาและนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต นั่นก็คือในแต่ละท้องถิ่นจะต้องทำประมวลการสอนหรือคู่มือครูเพื่อประกอบการสอนขึ้น ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตรกลางหรือหลักสูตรระดับชาติ ในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ก็มีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นดังนี้

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรแม่บท ซึ่งไม่สามารถประมวลรายละเอียดของความรู้ สภาพเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม สภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้หมด จึงทำให้โอกาสท้องถิ่นหมายถึงโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม กล่าวได้ว่า โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น และจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่นขึ้นใช้ได้ หลักสูตรระดับท้องถิ่นจึงมีขึ้นได้ 2 ทางคือ การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น และการจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น คือ การปรับและเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา ปรับและเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาวิธีการสอนให้หลากหลาย ท้าสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม การจัดทำหลักสูตรระดับท้องถิ่นคือ การสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่

จังหวัดสมุทรสาครเป็นท้องถิ่นในระดับหนึ่ง มีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดรับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาของจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ มีโรงเรียนที่รับผิดชอบอยู่ทั้งสิ้น 111 โรงเรียน กับ 1 สาขา มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งสิ้น 40,573 คน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร, 2538) กระจายครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 3 อำเภอของจังหวัด ประชากรของจังหวัดสมุทรสาครมีการประกอบอาชีพที่สำคัญ 3 ประเภท ได้แก่ การเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม และการประมงน้ำเค็ม ซึ่งสอดคล้องกับคำขวัญของจังหวัดสมุทรสาครที่ว่า "เมืองประมง ดงโรงงาน ลานเกษตร เขตประวัติศาสตร์" แต่จากการขยายตัวของเมืองหลวงคือกรุงเทพมหานคร ประกอบกับความเจริญทางด้านคมนาคมและวัตถุติบทางธรรมชาติ จังหวัดสมุทรสาครจึงมีความเจริญทางด้านธุรกิจอย่างสูง นั่นคือสาเหตุที่มาของการเพิ่มจำนวนประชากร การเพิ่มจำนวนความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในทุกด้านของจังหวัดสมุทรสาคร จากรายงานของสำนักงานจังหวัด (สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2538) มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาวะแวดล้อมของจังหวัดสมุทรสาคร ดังนี้

1. จำนวนประชากรของจังหวัดสมุทรสาครทั้งสิ้นมีจำนวน 398,076 คน ทั้งนี้ไม่รวมกับประชากรแฝงในโรงงานอุตสาหกรรมอีกแสนกว่าคน
2. ด้านสุขภาพอนามัยของประชากร มีสาเหตุการเจ็บป่วย จำนวนตามกลุ่มโรค 3 กลุ่มโรคแรก ได้แก่

- 2.1 ผู้ป่วยกลุ่มโรคระบบทางเดินหายใจ จำนวน 134,269 คน คิดเป็นร้อยละ 53.73 ของประชากรทั้งหมด
- 2.2 ผู้ป่วยกลุ่มโรคอาการและสภาวะที่ไม่ชัดเจน จำนวน 104,410 คน คิดเป็นร้อยละ 26.23 ของประชากรทั้งหมด
- 2.3 ผู้ป่วยกลุ่มโรคระบบย่อยอาหาร จำนวน 69,089 คน คิดเป็นร้อยละ 17.36 ของประชากรทั้งหมด

3. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

จังหวัดสมุทรสาครมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากสังคมชนบทเป็นสังคมอุตสาหกรรม สังคมเมือง การขยายตัวของเมืองจากกรุงเทพมหานครเข้าสู่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้คนย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำมาหากินจำนวนมากจากหลายจังหวัดทั่วประเทศ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จำนวนโรงงานในปี พ.ศ. 2530 มีจำนวน 720 แห่ง ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 1,291 แห่ง และในปี พ.ศ. 2538 มีประมาณ 2,256 แห่ง และแนวโน้มในอนาคตจะมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก ในขณะที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอโดยเฉพาะปัญหาเรื่องการคมนาคม โทรศัพท์ และ ไฟฟ้า เป็นต้น จากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะมูลฝอย และ อากาศเป็นพิษ ในส่วนของภาคเกษตรกรรมซึ่งนับวันจะใช้สารเคมีมากขึ้น ๆ จนก่อให้เกิดสารพิษ ตกค้างกลายเป็นมลภาวะสิ่งแวดล้อม จากผลการวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำธรรมชาติบนผิวดิน พบว่ามีค่า บี.โอบี.ดี. (B.O.D.) เกินเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด มีสารปนเปื้อนของโลหะหนัก ได้แก่ สารตะกั่ว เฉลี่ย 0.19 มิลลิกรัม/ลิตร สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานถึง 3 เท่า และยังมีแบคทีเรียเกินมาตรฐานอีกด้วย นอกจากปัญหาเรื่องน้ำธรรมชาติแล้ว ในปี พ.ศ. 2536 และปีพ.ศ. 2537 มีสถิติการร้องเรียนมากมายจากสาเหตุราคาแพง เรื่องขยะส่งกลิ่น เสียย ผุน และสารเคมี โดยเฉพาะปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยเป็นปัญหาส่วนใหญ่อีกปัญหาหนึ่ง ซึ่งต่อไปในอนาคตนับวันจะมีปัญหามากยิ่งขึ้น จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของประชาชน และอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้

จากสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งนับวันจะเพิ่มความเลวร้ายมากขึ้น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาครได้ตระหนักถึงปัญหาความจำเป็นของท้องถิ่น ว่าหากต้องการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษให้สภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ดีขึ้น นอกจากการรณรงค์มาตรการทางกฎหมายแล้ว การให้การศึกษาหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักและความรู้สึกพร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพดีขึ้น ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่น่าคิดว่าจะแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้

จากหลักการ แนวคิดของการพัฒนาหลักสูตร นโยบายการจัดการศึกษาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษา และสภาพปัญหาของสิ่งแวดล้อมในจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร มีความตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องถ่ายทอดความรู้ ปลุกฝังเจตคติให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกระทำกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดทำแผนแม่บทด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา โครงการสิ่งแวดล้อมศึกษา (2535-2539) ซึ่งประกอบด้วย แผนงานหลักจำนวน 4 แผนงาน มีโครงการทั้งสิ้น 13 โครงการ โครงการที่ส่งผลถึงตัวนักเรียนมากที่สุด ได้แก่ โครงการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งตรงไปที่การพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาจากหลักสูตรแม่บทมาเป็นหลักสูตรระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยงาน/โครงการจำนวน 4 งาน ได้แก่ การศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร การประชุมชี้แจงการนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุง งานทั้งหมดมุ่งตรงไปที่การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพและปัญหาความต้องการของท้องถิ่น โดยกำหนดให้ครูผู้สอนใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น เพื่อแก้ไข พัฒนา ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในระดับหนึ่ง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร มีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร และการปรับปรุงหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของโรงเรียนนางสังกัด เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การปรับหลักสูตร การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ผู้บริหาร และครูผู้สอน ตลอดจนมาสภาพปัญหาที่ได้จากการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขในระดับที่อยู่ในความรับผิดชอบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร และโรงเรียนในสังกัด ประชากรคือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อำเภอบ้านแพ้ว และโรงเรียนในสังกัด ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 13 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 111 คน ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 จำนวน 294 คน

2. ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร และศึกษาสภาพและปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้ขอบเขตการวิจัยตามกิจกรรมของงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร และการปรับหลักสูตรระดับโรงเรียนตามแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2519) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536) เป็นขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

2.1 การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร

2.1.1 การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม การจัดการศึกษา และสิ่งแวดล้อม

- 2.1.2 การจัดทำหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร
- 2.1.3 การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน
- 2.1.4 การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุง
- 2.2 การปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- 2.2.1 การศึกษาสภาพปัญหาของท้องถิ่น
- 2.2.2 การกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา
- 2.2.3 การวางแผนเพื่อการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา
- 2.2.4 การเตรียมบุคลากร
- 2.2.5 การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน
- 2.2.6 การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร
- 2.2.7 การเลือกวิธีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- 2.2.8 การกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
- 2.2.9 การจัดทำแผนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
- 2.2.10 การจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.2.11 การนิเทศติดตามผลการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา
- 2.2.12 การปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
- 2.3 ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา
- 2.3.1 ปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร
- 2.3.2 ปัญหาการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร

คานิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

สิ่งแวดล้อมศึกษา หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทุกด้าน ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Natural Environment) และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man Made Environment) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้เข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ให้รู้สาเหตุและผลจากปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความตระหนักที่จะรับผิดชอบ เกิดค่านิยมและเจตคติที่ดีในการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี

การปรับหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่ครูผู้สอนปรับและใช้หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาที่จังหวัดสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชนบริเวณโรงเรียน และสภาพการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนของโรงเรียนต่างๆ

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 111 โรงเรียน

หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร จัดสร้างขึ้นโดยการพัฒนาจากหลักสูตรแม่บท (หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต) เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

1. แนวการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 (เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม)
2. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 จำนวน 8 เรื่องคือ พืช สัตว์ น้ำ อากาศ ไฟฟ้า สารเคมี ดิน และเสียง
3. บทปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 3 เรื่องคือ น้ำคือชีวิต โลกสวยด้วยมือเรา กินดีมีสุข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อดำเนินงานการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา และการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา

2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนใช้ประกอบการพิจารณาจัดการศึกษา สนับสนุนการปรับหลักสูตร และการปรับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY